

7. Society of Authors, Composers and Publishers of Music (SACEM). — Mode of access: <https://www.sacem.fr/en>. — Title from the screen.
8. Музична енциклопедія (Польща) // Вікіпедія. — Режим доступу: [https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%9C%D1%83%D0%B7%D0%B8%D1%87%D0%BD%D0%B0_%D0%B5%D0%BD%D1%86%D0%B8%D0%BA%D0%BB%D0%BE%D0%BF%D0%B5%D0%B4%D1%96%D1%8F_\(%D0%9F%D0%BE%D0%BB%D1%8C%D1%89%D0%B0\)](https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%9C%D1%83%D0%B7%D0%B8%D1%87%D0%BD%D0%B0_%D0%B5%D0%BD%D1%86%D0%B8%D0%BA%D0%BB%D0%BE%D0%BF%D0%B5%D0%B4%D1%96%D1%8F_(%D0%9F%D0%BE%D0%BB%D1%8C%D1%89%D0%B0)). — Назва з екрана.

Oleg Dzyuba

Evolution of music publishing

The article proves that the printing of music, which appeared almost at the same time as the first printed book, had a similar effect to the printed word: the information was spread faster, at a lower cost and among more people. This has greatly affected the entire music industry. Composers could now write more music for amateur performers, knowing that it could be distributed and sold to the middle class. Professional musicians could have more music in their repertoire and perform music from different countries. This increased the number of amateurs in whom professional musicians could make money by teaching them. However, according to intelligence, in the early years, the cost of printed notes limited its distribution.

The article examines how changes in printing methods have affected the music industry in general. Unlike the printing of literary works, which mainly contains printed words, the printing of music must simultaneously convey several different types of information. In order for musicians to understand, it is absolutely necessary that the printing technique ensure absolute accuracy. Chord notes, dynamic marks and other symbols must be reproduced with jewel-like precision. Because in musical notation everything makes sense, even the distance between musical notation.

It is proved that the complexity of printing notes directly influenced the application of the latest technological achievements of the music industry. Unlike the printed word, music is easier and faster to move to the electronic sphere. Nowadays, music publishing is not the printing of music, but completely different ways of reproducing and distributing music.

The article states that music publishing is a general term for the creation, production and distribution of musical compositions — it has existed for several hundred years, although it has recently acquired its current form. But the latest technology and changes in publishing legislation continue to reshape the music publishing landscape. The music industry continues to evolve and change dramatically to keep pace with the times and pace of development of the electronic age.

Keywords: music; music publishing; copyright; music publication; music producers; production centers; music labels; musicians' royalties

References

1. Doslidzhennya muzichnogo rinku Ukraini ta jogo zovnishnoekonomichnih perspektiv. (2021). [Online], available at: <https://issuu.com/soundbuzz/docs>.
2. Colles H. C. (1978). *The Growth of Music: A Study in Musical History*. 4th ed. London ; New York: Oxford University Press.
3. Solovyov N. F. (1890—1907). *Noty. Enciklopedicheskij slovar Brokgauza i Efrona: v 86 t. (82 t. i 4 dop.)*. Sankt-Peterburg.
4. Lennart Wallin N., Merker B. and Brown S. [ed.]. (2001). *The origins of music*. MIT Press.
5. *The Mutoia Project*. (2021). [Online], available at: <https://www.mutopiaproject.org/>.
6. *Societe des Auteurs et Compositeurs Dramatiques (SACD)*. (2021). [Online], available at: <https://www.sacd.fr/>.
7. *Society of Authors, Composers and Publishers of Music (SACEM)*. (2021). [Online], available at: <https://www.sacem.fr/en>.
8. *Muzichna enciklopediya (Polsha)*. (2021). *Vikipediya*. [Online], available at: [https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%9C%D1%83%D0%B7%D0%B8%D1%87%D0%BD%D0%B0_%D0%B5%D0%BD%D1%86%D0%B8%D0%BA%D0%BB%D0%BE%D0%BF%D0%B5%D0%B4%D1%96%D1%8F_\(%D0%9F%D0%BE%D0%BB%D1%8C%D1%89%D0%B0\)](https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%9C%D1%83%D0%B7%D0%B8%D1%87%D0%BD%D0%B0_%D0%B5%D0%BD%D1%86%D0%B8%D0%BA%D0%BB%D0%BE%D0%BF%D0%B5%D0%B4%D1%96%D1%8F_(%D0%9F%D0%BE%D0%BB%D1%8C%D1%89%D0%B0)).

Надійшла до редакції 19 березня 2021 року

РЕЦЕНЗІЇ

Науково-публіцистичне дослідження трансформаційних процесів сучасної читачької діяльності у цифровому суспільстві

Сенченко М. Від ери Гутенберга до ери Цукерберга... Переваги і недоліки сприйняття друкованого та електронного тексту / Микола Сенченко, Оксана Сенченко. — Київ : Ліра-К, 2021. — 128 с.

Нині, коли світова спільнота перетинає першу чверть ХХІ ст., вкрай актуальним є питання про подальшу долю людської цивілізації, адже перед нагальними викликами гло-

бальних проблем перспектива можливості контролю наслідків її діяльності є визначальною. На цьому шляху базовими імперативами, на наш погляд, є на-самперед культура, наука й освіта та застосування новітніх інформаційних технологій, адже саме цифровізація всіх сфер життєдіяльності світової спільноти в ХХІ ст. призвела до кардинальних змін і в культурі, і в науці, і в освіті. Доля ж останніх у сучасному суспільстві багато в чому залежить від інформації, що зазвичай транслюється в друкованому чи електронному форматах. Отже, разом із традиційною формою збирання інформації через читання з аркуша стрімко поширюється новий спосіб її сприйняття з екрана.

Саме про актуальні проблеми доби цифровізації, зокрема читання, йдеться в рецензованому науково-

публіцистичному виданні Миколи та Оксани Сенченків. Проведений аналіз свідчить, що працю написано на підґрунті широкого спектра матеріалів, здебільшого закордонних фахівців. Водночас зауважимо, що автори використовують і результати власних численних досліджень з окресленої тематики. Грунтова база дала змогу підготувати до друку хоч і не велику за обсягом, але фундаментальну за змістом працю, так необхідну сучасному суспільству, сучасному читачеві, сучасному споживачеві інформації, сучасному комунікативному середовищу. "У книзі, — як слушно зауважують автори, — наведено різні точки зору учених на своєрідність читацької діяльності в різних форматах, ефективність сприйняття друкованого та електронного тексту; аналізуються й узагальнюються результати досліджень, що проводяться в багатьох країнах світу, по виявленню характерних рис, можливостей, ризиків і перспектив розвитку традиційного (з аркушів) і цифрового (з екранів) читання" (с. 2).

І автори послідовно й методично підтверджують заявлені тези концептуальні зобов'язання. Показова й назва книги — "Від ери Гутенберга до ери Цукерберга... Переваги і недоліки сприйняття друкованого та електронного тексту", адже Йоганн Гутенберг (між 1357/1410—1468) — німецький першодрукар, визнаний винахід якого суттєво вплинув не тільки на європейську культуру, а й на всесвітню історію. Водночас Марк Цукерберг (народився у США 1984 р.), засновник однієї з найпопулярніших соцмереж світу Facebook, у свої 36 років став мільярдером та одним із найвідоміших авторів цифрових комунікаційних технологій сучасності. Отже, йдеться про еволюцію суспільства — від початку книгодрукування — до цифрової доби, від читання друкованого тексту — до читання електронного. Крім того, проведено всебічний аналіз переваг і недоліків сприйняття інформації у традиційному та новітньому форматах.

Структура та аналітичне змістове наповнення розділів надали авторам широкі можливості комплексно висвітлити зазначену тему. У вступі вони порушують актуальну проблему: як "тенденції видозміни книги в аудіо і електронному форматах змінюють характер читання?" (с. 3) та як ці процеси впливають на людину й суспільство. Саме тому "й з'явилася ідея вивчити питання, пов'язане з перевагами чи недоліками сприйняття друкованого і електронного тексту" (с. 4). У книзі наведено дефініцію читання, котру автори обрали як чинну, — це "специфічна форма мовного спілкування людей за допомогою друкованих, рукописних і електронних текстів, одна із форм опосередкованої комунікації" (с. 4). Автори змушені визнати, що пандемія COVID-19 упродовж 2020—2021 рр. прискорила зміни у сфері читання й "загострила необхідність формування підходів до вивчення існуючих практик читання, усвідомлення і прийняття нових форматів читання" (с. 4). Показово, що, за твердженням авторів, ера електронних книг в Європі бере початок з українського міста Києва, де 1950 р. було сконструйовано першу на цих теренах Малу електронну обчислювальну машину.

У першому розділі автори виправдано обґрунтують роль книги як медіума комунікацій всесвіту, наголошуючи, що "книга не перейде в наступну інформаційну епоху сама по собі, якщо ті, хто нею займається — бібліотеки, видавництва, книгознавці — не заступляться за неї і не створять нішу, де б книга почувала себе в безпеці" (с. 14). Водночас схарактеризовано електронну книгу, виявлено її недоліки й переваги, позиції на ринках країн світу.

Розділ другий присвячено проблемам гуманітарних наслідків впровадження комп'ютерних технологій, адже ХХ ст., як зауважують автори, стало свідком другої технічної революції, що сприяла появі фототелеграфу й телебачення, відеозапису й комп'ютерного зв'язку, електронної пошти й, нарешті, глобальної комунікаційної системи — інтернету (с. 29). Ці трансформації зумовили формування нового виду соціальної комунікації — електронної. Нині вирізняють три види комунікацій: усну, документальну й електронну, що зазвичай конкурують між собою. В цьому контексті цікавою є думка авторів щодо смислового діалогу "людина — комп'ютер": "Оскільки в соціальній комунікації беруть участь праві і ліві півкулі партнерів, а в комп'ютера є лише аналог лівої півкулі, комп'ютер ніколи не зможе зрозуміти повною мірою повідомлення людей. Люди можуть зрозуміти одна одну взагалі без слів, що комп'ютеру не доступно" (с. 37).

Особливу увагу в розділі автори приділяють негативному впливові на людину й суспільство сучасних інформаційних технологій, до яких відносять: тенденцію ізоляції особи від соціальної взаємодії, руйнування пам'яті, культурний та інформаційний імперіалізм, технологічну експансію (с. 41).

Автори роблять обґрунтований, хоч і загострено-полемічний висновок, що "інформаційно-комп'ютерні технології здатні значно підсилити інтелект людини, а з іншого боку, можуть вкрасти душу чи навіть забрати розум. Українське суспільство ще далеке від таких проблем, бо інформатизація нашої держави стоїть на низькому рівні у порівнянні з більш розвиненими країнами. У нас ще є час для створення умов щодо захисту українського інформаційного простору від комп'ютерної наркоманії, від негативних наслідків інформаційно-комп'ютерної революції та його не слід втрачати" (с. 52).

Третій, найкоротший, розділ присвячено трансформації сучасного читання. Автори розглядають відмінності традиційного та цифрового читання: "Читання з екрана — це читання, протилежне до читання з аркуша, паперового, традиційного, аналогового. Цифрове читання на сьогодні є найважливішим засобом освоєння цифрових ресурсів. Воно значною мірою відрізняється від традиційного читання і фізіологічно, і технологічно" (с. 55).

У четвертому розділі проаналізовано питання ефективності сприйняття тексту з аркуша та екрана й наведено тлумачення результатів дослідних проєктів. Автори ґрунтовно розглядають характер читання традиційних і цифрових текстів, зосереджуючи увагу

на способах їх сприйняття та розуміння, аналізують численні розвідки, присвячені окресленій проблематиці. Слід зауважити, що сьогодні такі дослідження здійснюють переважно закордонні науковці та інституції, зокрема Центр читання Норвезького університету природничих і технічних наук. Основні висновки зводяться до того, що "читання тексту на паперовому носіїві підвищує розуміння прочитаного і ефективність читання з аркуша вище в осмисленні складних текстів — текстів освітнього характеру, науково-популярної літератури" (с. 60). Водночас "екранні навички швидкого, поверхневого, скануючого перегляду і меншої концентрації на тексті міняють розуміння контексту, не сприяють поліпшенню сприйняття, обмежують когнітивні здібності" (с. 60), тобто "цифрове середовище не сприяє глибшому заволодінню інформації" (с. 60). Автор наводить слушну думку нейробіолога М. Вольфа, який, "кажучи про формування у читачів "двохграмотного" мозку, наполягає на існуванні в майбутньому обох форм читання і розуміння того, як витягнути максимум з кожної форми читання залежно від цілей, бачить читачке майбутнє як використання оптимальних навичок кожного стилю читання, щоб учні могли читати як в цифровому форматі, так і в традиційному" (с. 62).

У четвертому розділі розглянуто можливості сучасного екранного читання, що розширило віртуальний потенціал спілкування й дало змогу усталитися на новому технологічному рівні (через цифрові сервіси) так званому соціальному читанню, котре базується на відродженні забутої практики обговорення книг. Автор наголошує, що соціальні читання виявили цифрову нерівність різних верств населення. Особливо це стало помітно із запровадженням дистанційних форм роботи й навчання, як і життєдіяльності суспільства загалом, через пандемію COVID-19 і введення карантину. Увиразнилася економічна, фінансова й технологічна нерівність різних країн, різних верств населення в доступі до цифрових технологій. Суспільство, як з'ясувалося, виявилось не готовим до випробувань, що потребують колосальних технологічних і ресурсних витрат і спеціальної підготовки населення, а особливо — представників сфери освіти та науки.

Слід зауважити, що під впливом цифрових технологій відбувається трансформація читацьких звичок сучасного суспільства. Показово, як стверджують автори рецензованого видання, що нині спостерігаємо тенденцію до посилення зв'язку між зміною традицій читання в молодих людей і зниженням показників розуміння того, що вони читають. "Це свідчить, — наполягають автори, — про кризу традиційного читання, читання з аркуша, можливої прихильності молоді до екранів" (с. 67) і роблять аргументований висновок, що "глибинна суть бібліотеки в цифрову епоху не змінилася, не змінилося і само читання. Професіонали-книжники і бібліотекарі повинні пам'ятати, що роль бібліотек, здатних скоротити цифровий розрив, цифрову нерівність в цифрову епоху, надзвичайно важлива" (с. 68). Відповідно, конче необхідно внести суттєві зміни у

процес підготовки фахівців інформаційно-бібліотечної та документно-інформаційної справи.

Особливий інтерес становить п'ятий розділ — "Ризик цифрової залежності й ода друкованій книзі". Автор наголошує: "Перехід із галактики Гутенберга в галактику Цукерберга став дійсно викликом для нашої цивілізації. Ми спостерігаємо небезпечну річ: інтелектуальний рівень в середньому знижується, а технологічна цивілізація — ускладнюється. В результаті ми виявимося за ситуації, коли наш мозок буде не в змозі впоратися з викликами, які стане пропонувати інформаційне середовище" (с. 75), і водночас висловлюють щиросердне сподівання, що "електронні публікації все ж ніколи не замінять старої доброї книги, в яку кожен автор вкладає частинку своєї душі і життя" (с. 78).

Розділ шостий рецензованого видання присвячено книзі як засобу поліпшення іміджу України в умовах інформаційних війн, адже саме книга є одним з дієвих інструментів формування образу держави загалом та нації зокрема. Це завдання актуалізується під час міжнародних книжкових ярмарків, що сприяють проведенню пропагандистських заходів, популяризації досягнень українських письменників і фондів вітчизняних бібліотек усередині країни й на світовій арені. Однак, як обґрунтовано зазначають автори видання, "без наявності бажання владних структур поліпшувати імідж України, без відповідних інформаційних технологій і механізмів, що створюються на основі концептуальних розробок і консультативних послуг фахівців-політтехнологів, що займаються питаннями теорії і практики поліпшення внутрішніх і зовнішньополітичних образів держави, політичних лідерів, це завдання уявляється важко вирішуваним" (с. 95).

Сьомий розділ автори присвятили впливу книги як "м'якої сили" на суспільство, його культуру, на людину під час інформаційних, організаційних війн сучасності. "Визначення сутності "м'якої сили" книги базується, з одного боку, на визнанні комунікаційної природи взаємодії "книга — читач", а з іншого — на потребі вбачати в українській книзі матеріальне втілення духу народу, його культурне надбання, що гарантує високу освіченість української нації, становить підґрунтя її наукового й інтелектуального розвитку" (с. 99). Спираючись на це твердження, автори аналізують і методи, котрі використовують у певних країнах для обмеження доступу до перевіреної та правдивої інформації, зокрема фінансування підготовки й видання книг за спеціальними замовленнями, вилучення літератури з обігу, вибіркоче замовчування, дезінформація, стереотипи потрактування, інтерпретація, пропагандистські принади тощо.

У висновках автори рецензованого видання надають оцінку сьогоденному та майбутньому читанню в цифрову добу й схиляються до думки, що "переваги у використанні споживачами змішаних форматів читання свідчать, що читання з екрана стає для багатьох звичним заняттям. Хоча, як і раніше, дівіший вплив на когнітивні здібності читача чинить

читання з аркуша" (с. 118). Водночас автори зосереджують увагу на важливості розвитку новітніх інформаційних технологій, що суттєво впливають на діяльність сучасних інформаційно-бібліотечних систем, і наголошують на ролі книговидавництва, котре має вагомий значення для "реалізації внутрішньої і зовнішньої культурної політики та життя громадянського суспільства загалом" (с. 119).

Специфіка рецензії передбачає також аналіз недоліків репрезентованого видання. Зокрема, зауважимо про наявність повторів (наприклад, с. 4—5, 53—54), брак необхідних посилань, особливо на цитати (с. 13, 19, 21, 45), чи сторінок посилань. Необізнаний читач навряд чи зрозуміє роль Марка Цукерберга, про

якого у книзі згадано лише на обкладинці й кілька разів у тексті. У висновках автори не повною мірою висловили власне ставлення до майбуття різноманітних читацьких практик у добу цифрових технологій. Проте зазначені вади істотно не впливають на цінність рецензованого науково-публіцистичного видання, що стало результатом багаторічної розвідницької діяльності Миколи та Оксани Сенченків. Дослідження стане у пригоді науковцям гуманітарного профілю, працівникам інформаційно-документних систем, аспірантам, студентам й усім, хто цікавиться книгою та її цифровим аналогом, проблемами сприйняття текстів із паперових чи електронних носіїв.

Василь Шейко,

доктор історичних наук, професор,
заслужений діяч мистецтв України,
академік Національної академії мистецтв України,
ректор Харківської державної академії культури

Наталія Кушнарченко,

доктор педагогічних наук,
професор Харківської державної академії культури,
заслужений працівник культури України

Надійшла до редакції 15 березня 2021 року

БІБЛІОТЕЧНА СПРАВА

УДК 026:63]ННСБ(477)(045)

DOI: 10.36273/2076-9555.2021.3(296).26-30

Оксана Капралюк,

кандидат сільськогосподарських наук,
завідувач відділу науково-методичної
роботи та наукового реферування

Національної наукової сільськогосподарської бібліотеки НААН,
e-mail: oksanakapr@ukr.net

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-2034-8958>

Корпоративна діяльність вітчизняних аграрних бібліотек із формування інтегрованого галузевого інформаційного ресурсу: стан і перспективи

У статті проаналізовано діяльність Національної наукової сільськогосподарської бібліотеки НААН як координаційного й методичного центру мережі сільськогосподарських бібліотек із питань корпоративної взаємодії з підпорядкованою мережею. Схарактеризовано основні досягнення Національної наукової сільськогосподарської бібліотеки НААН і мережі аграрних книгозбірень в окресленому напрямі, зокрема з питання каталогізації та роботи над корпоративним проектом "АгроКАРС" з обміну аналітичними бібліографічними записами періодичних і продовжуваних видань сільськогосподарської тематики, формування розподільчого електронного ресурсу аграрних бібліотек України в онлайн-режимі.

Розглянуто корпоративну взаємодію Національної наукової сільськогосподарської бібліотеки з підпорядкованою мережею з укладання біо- та бібліографічних покажчиків. Проаналізовано динаміку щодо формування покажчиків серії "Академіки НААН", "Члени-кореспонденти НААН" та "Бібліографія вчених-аграріїв". Досліджено аспекти співпраці аграрних бібліотек щодо формування серії покажчиків іноземних видань під назвою "Іноземна сільськогосподарська книга у фондах ННСГБ НААН та НДУ і ВНЗ аграрного профілю". Загалом у цій серії підготовлено та видано 11 покажчиків.

Наголошено на потребі підвищення професійного рівня бібліотечних співробітників, особливо тих, які беруть участь у корпоративній взаємодії. Визначено роль Національної наукової сільськогосподарської бібліотеки в розширенні спектра навичок і компетенцій фахівців книгозбірень насамперед через проведення щорічних курсів підвищення кваліфікації та конференцій. Висвітлено аспекти діяльності, котру здійснюють головні бібліотеки територіальних об'єднань сільськогосподарських бібліотек із питань корпоративної взаємодії, зокрема наукові бібліотеки Сумського національного аграрного університету, Поліського національного університету, Вінницького національного аграрного університету та Львівського національного аграрного університету. Розглянуто проблеми, що постають в установ — учасниць корпоративної взаємодії, та шляхи їх подолання.

Ключові слова: Національна наукова сільськогосподарська бібліотека; мережа аграрних бібліотек; корпоративна взаємодія